

ความเป็นมาของปัญหา

* ภาษาเป็นเครื่องสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ให้สามารถกำหนดรู้ความประสงค์
ของกันและกันได้¹ ภาษาของชาติใดก็เป็นเครื่องสื่อความหมายระหว่างคนในชาตินั้น ถ้า
ชาติใดมีภาษาหลายภาษามากเกินไป มักจะมีปัญหาในการสื่อความหมายไม่ตรงกัน และ
เข้าใจกันได้ยาก อันจะทำให้การประสานงานร่วมมือดำเนินการไม่ค่อยลุล่วงไปอย่างมี
ประสิทธิภาพเท่าใดนัก และอาจจะเกิดปัญหายุ่งยากต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาทางค้า
การเมือง และการปกครอง เป็นต้น

สำหรับภาษาไทยนั้น ฐะปะนีย์ นาครทรรพ² ได้กล่าวว่า เป็นภาษาที่หนึ่ง และ
เป็นภาษาประจำชาติของคนไทย จึงมีความสำคัญต่อคนไทยอย่างที่สุด เพราะนอกจากจะมี
ความสำคัญในด้านการสื่อความหมายโดยทั่วไปแล้ว ภาษาไทยยังเป็นเครื่องหมายแสดง
ความเป็นชาติ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของคนทั้งชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อ
ระหว่างคนไทย
ด้วยกัน และภาษาไทยเป็นปัจจัยที่สำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมในการศึกษาเล่าเรียน ใน
การสื่อสาร ในการประกอบอาชีพ และในการปกครอง นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันทรงมีพระราชดำรัสเมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปร่วมอภิปรายเรื่องภาษา

---

¹ กาชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์จักร-
สนิทวงศ์, 2515), หน้า 1.

² ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, บันทึกค้นคว้าภาษาไทย (พระนคร : กรุงเทพการพิมพ์,
2515), หน้า 1.

ไทย ในการประชุมของชุมนุมภาษาไทย แห่งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า

ภาษาไทยเป็นวัฒนธรรมอันสำคัญยิ่งของชาติไทย เป็นเครื่อง
แสดงความเป็นชาติอันมั่นคงและสำคัญยิ่ง ภาษาไทยเป็นเครื่อง
มีอย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของ
มนุษย์ คือเป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง ฉะนั้นจึง
จำเป็นต้องรักษาไว้ให้ดี ประเทศไทยมีภาษาของเราเอง ซึ่ง
ต้องหวงแหน เรายังโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึง
สมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้³

เมื่อ พ.ศ. 1826 พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเป็น
ครั้งแรก ทำให้ไทยเรามีภาษาเขียนซึ่งเป็นการถ่ายทอดภาษาพูดลงเป็นตัวอักษรเป็นมรดก
ของชาติสืบต่อมาจนทุกวันนี้ รongรัตน อิศรภักดี⁴ ได้กล่าวว่า การเขียนเป็นทักษะการแสดง
ออกที่สำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนเรา เพราะการเขียนเป็นการ
ถ่ายทอดความคิดเห็นและความเข้าใจออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจ
นอกจากนี้ การเขียนยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิด สติปัญญา ทักษะคิด และยังเป็น
รากฐานสำคัญของการเรียนวิชาต่าง ๆ อีกด้วย เนื่องจากการเรียนวิชาต่าง ๆ ต้องอาศัย
การเขียนเพื่อบันทึก เพื่อบันทึก เพื่อย่อสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟัง และเพื่อตอบในเวลาทดสอบ*

การเขียนตัวพยัญชนะไทย ได้มีวิวัฒนาการในค่านรูปร่างลักษณะ ขนาด สักส่วน และ
วิธีเขียน มาหลายยุคหลายสมัย ดังที่ ฉ่ำ ทองคำวรรณ⁵ ได้ศึกษาและเปรียบเทียบรูปร่าง

³สาขาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย, "ครูภาษาไทยกับสังคมปัจจุบัน,"
วารสารครุศาสตร์, 3 (มิถุนายน - กรกฎาคม, 2517), หน้า 51 - 55.

⁴รongรัตน อิศรภักดี, เทือก กุสุมา ณ อยุธยา, "วิชาภาษาไทย ตอน 1," วิธีสอน
ภาษาไทย (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505), บทที่ 5.

⁵ฉ่ำ ทองคำวรรณ, สันนิษฐานเทียบการเขียนอักษรไทยกับอักษรขอมในสมัยพ่อขุน-
รามคำแหง (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2508), หน้า 8 - 43.

ของพยัญชนะไทยสมัยต่าง ๆ ไว้ตามยุคและสมัย 5 สมัย ดังนี้

1. อักษรไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหง พ.ศ. ^{๒๖} 1835
2. อักษรไทยสมัยพญาฤาไทย พ.ศ. 1900
3. อักษรไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2223
4. อักษรไทยสมัยสมเด็จพระบรมโกษฐ์ พ.ศ. 2279
5. อักษรไทยสมัยปัจจุบัน

(โปรดดูแผนภูมิแสดงวิวัฒนาการรูปร่างลักษณะของตัวอักษรไทยในภาคผนวก ข. หน้า 80-83)

วิวัฒนาการของพยัญชนะไทยทั้ง 5 สมัยนี้ บางตัวมีลักษณะรูปร่างคล้ายกันทั้ง 5 สมัย เช่น ก จ ฉ ฎ บ บางตัวมีลักษณะรูปร่างเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิมมาก เช่น ข ช ค ซ ฦ ฦ ฐ จากการสังเกตพิจารณาแล้ว วรณี โสมประยูร⁶ ได้สันนิษฐานไว้ว่า ตัวพยัญชนะที่ยังมีลักษณะรูปร่างคงเดิมทั้ง 5 สมัย อาจเป็นเพราะพยัญชนะเดิมไม่มีลายเส้นที่ยุ่งยากจนเกินไป ส่วนตัวพยัญชนะที่ลักษณะรูปร่างเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนั้น อาจเป็นเพราะของเดิมมีลายเส้นที่ยุ่งยากแก่การเขียน การอ่าน หรือการจำ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตัวพยัญชนะไทยแต่ละสมัยนั้น มีความมุ่งหมายเพื่อความ เป็นระเบียบ ความสวยงาม ความง่ายและรวดเร็วในการอ่าน การเขียน และการจดจำ เป็นสำคัญ

ปัจจุบัน มีพยัญชนะไทย ๔๔ ตัว ซึ่งมีลักษณะรูปร่างส่วนใหญ่มาจากสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยได้รับการปรับปรุงเสียใหม่ตามความคิดเห็นของนักการศึกษาปัจจุบัน สำหรับการเขียนพยัญชนะไทย ๔๔ ตัวนี้ ปรากฏว่า ไม่มีแบบที่เป็นมาตรฐานแน่นอน กล่าวคือ มักมีรายละเอียดปลีกย่อยบางส่วนแตกต่างกันออกไปเสมอ แบบของพยัญชนะไทยเท่าที่รวบรวมมาได้ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมี 6 แบบ คือ

1. แบบขุนสัมฤทธิ์วรรณการ เป็นพยัญชนะแบบตัวมน ซึ่งโรงพิมพ์ต่าง ๆ เช่น โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช โรงพิมพ์วัฒนาพานิช ใช้เป็นแบบในการพิมพ์สมุดคัดลายมือออกจำหน่าย

⁶ วรณี โสมประยูร, "ความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะไทยของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 1" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 7-8.

2. แบบอาลักษณ์ เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งแผนกอลักษณ์ กองประกาศิต สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ใช้เป็นแบบคัดของทางราชการ

3. แบบพระยาผดุงวิทยาเสริม (กำจัก พลาญกูร) เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งโรงเรียนบางแห่ง เช่น โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ โรงเรียนสายน้ำทิพย์ ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นำไปดัดแปลงใช้เป็นแบบคัดลายมือของโรงเรียน

4. แบบโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งอาจารย์สุภิน สุพรรณรัตน์ อดีตอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียน ได้พิจารณาเป็นแบบใช้สอนนักเรียนในโรงเรียนทุ่งมหาเมฆโดยเฉพาะ ตั้งแต่ พ.ศ. 2508

5. แบบโรงเรียนสายน้ำทิพย์ เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งคณะครูของโรงเรียน ได้พิจารณาเป็นแบบใช้สอนนักเรียนในโรงเรียนสายน้ำทิพย์โดยเฉพาะ ตั้งแต่ พ.ศ. 2509

6. แบบแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล หัวหน้าแผนกวิชาประถมศึกษา ได้พิจารณาปรับปรุงจากตัวอักษรหลาย ๆ แบบ สร้างเป็นแบบคัดของแผนกขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2516

(ไปรคณูแผนภูมิพยัญชนะไทยทั้ง 6 แบบในภาคผนวก ข หน้า 72-79)

ตัวพยัญชนะไทยทั้ง 6 แบบนี้ แบ่งตามลักษณะรูปร่างได้ 2 ลักษณะ คือ ตัวมนและตัวเหลี่ยม แบบตัวพยัญชนะที่นิยมใช้กันมานานแล้วคือ แบบตัวมน เนื่องจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแบบพิมพ์สมุดคัดลายมือจำหน่ายกันแพร่หลาย แต่ในขณะนี้ปรากฏว่าโรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งมีความเห็นว่าพยัญชนะไทยแบบตัวเหลี่ยมน่าจะสอนเด็กให้เขียนได้สวดยกว่าตัวมน จึงได้พิจารณาปรับปรุงพยัญชนะไทยแบบตัวเหลี่ยมใช้สอนนักเรียนในโรงเรียนของตน อย่างไรก็ตาม ได้มีความคิดเห็นขัดแย้งเกิดขึ้นในระหว่างผู้สอนด้วยกันเอง ไม่เป็นที่ตกลงกันได้ว่าพยัญชนะไทยแบบใดสมควร เป็นแบบมาตรฐานสำหรับสอนเด็กให้เขียนได้สวดยและเร็ว เหมาะสมกับบุคลิกภาวะและความสามารถของเด็ก

✓ กวดยเหตุที่แบบของพยัญชนะไทยในปัจจุบันนี้มีหลายแบบจนเป็นเหตุขัดแย้งในการสอน กล่าว และไม่มีลายมือแบบใดแบบหนึ่ง เป็นมาตรฐานที่สมควรนำไปฝึกคัดให้แก่เด็ก เริ่มเรียน โดยเฉพาะ กล่าวคือ เด็กเริ่มเรียนเขียนจะได้รับการฝึกคัดลายมือตามประสบการณ์และความสามารถของครูที่สอนซึ่งแตกต่างกันไป บางแบบก็เขียนยากเกินไป ไม่เหมาะสมกับเด็ก

เริ่มเรียน อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กมีทัศนคติไม่ค่อนการเขียน ผู้วิจัยได้มีความสนใจ
 ปัญหา ประกอบกับได้ศึกษาค้นคว้ารายงานการวิจัย ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ
 การสอนเขียน ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ยิ่งขึ้น และหลังจากได้สำรวจ
 แล้วพบว่า ปัญหานี้ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษามาก่อน จึงมีความคิดว่าหากได้ทำการวิจัยในเรื่องนี้
 อย่างละเอียดแล้ว ผลที่ได้ อาจจะเป็นประโยชน์แก่ครูและผู้บริหารการศึกษา ในการปรับปรุง
 แบบการเขียนให้แก่เด็กไทยของเราที่เริ่มเรียนเขียนพยัญชนะไทยให้สวยงามและรวดเร็วด้วย

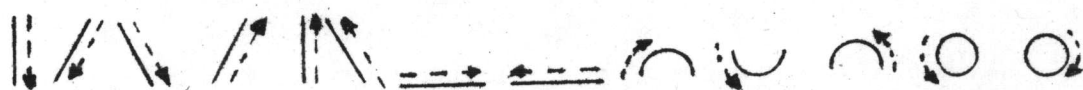
การสำรวจการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ก. รายงานการวิจัย

พูนสุข บุญยสวัสดิ์⁷ ได้ทำการค้นคว้าวิจัยเรื่อง "ลีลาการเขียนอักษรไทยสำหรับเด็ก
 เด็กเริ่มเรียน" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของเส้นแบบต่าง ๆ อันเป็น
 ส่วนประกอบของอักษรไทย ซึ่งเด็กในระดับเริ่มเรียนควรจะได้มีโอกาสฝึกหัดให้คุ้นเคยไว้
 นอกจากนี้ ยังได้ขยายขอบเขตไปถึงกำหนดเวลาที่นักเรียนชายหญิงต้องใช้ในการเขียนเส้น
 ต่าง ๆ แต่ละเส้น รวมทั้งการจดจำกับความยากง่ายของเส้น โดยเรียงจากง่ายไปหายาก
 ตามวุฒิภาวะของเด็ก ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1
 ของโรงเรียนอนุบาล 5 แห่ง ๆ ละ 20 คน รวม 100 คน แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิง
 อย่างละเท่า ๆ กัน มีอายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีเวลาเรียนโดยเฉลี่ย 133 วัน เครื่องมือ
 ที่ใช้ในการวิจัยคือ เส้นซึ่งเป็นส่วนประกอบของตัวอักษรไทยแบบต่าง ๆ โดยคัดเส้นที่ซ้ำกัน
 ออก แล้วนำมาสร้างเป็นแบบทดสอบจับเวลาในการเขียนเส้น ซึ่งตอนบนเป็นภาพเกี่ยวกับเส้น
 เพื่อให้เด็กฝึกเขียน ตอนล่างเป็นบรรทัด มีขนาดตามเกณฑ์ความยาวของเส้น 1 นิ้ว มีเส้น
 ตัวอย่างและช่องว่างไว้ให้เด็กเขียน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean)

⁷พูนสุข บุญยสวัสดิ์, "ลีลาการเขียนอักษรไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียน" (วิทยานิพนธ์
 คุรุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

ของเวลาที่ไต่จากการเขียนเส้นของเด็ก และวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) ชนิดสองตัวประกอบ เมื่อตัวอย่างประชากรซ้ำกันทุกรายการ (Two Factors Design Repeated Sample) เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างเวลาเฉลี่ยที่เด็กชาย เด็กหญิง และเด็กทุกคนใช้ในการเขียนเส้นต่าง ๆ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แล้วทดสอบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญของเส้นแต่ละคู่ด้วยวิธีของ Duncan (Duncan's New Multiple Range Test) ผลการวิจัย เส้นที่เด็กจำเป็นต้องฝึกเขียนก่อนเรียนเขียนอักษรไทยมีทั้งหมด 13 แบบ ซึ่งมีลักษณะของเส้นรวมทั้งช่วงเวลาที่ใช้ในการเขียนเส้นของเด็กชายและเด็กหญิงไม่แตกต่างกัน และสามารถเรียงลำดับเส้นที่เขียนง่ายไปหายากตามลำดับบุคลิกภาวะของเด็กได้ดังนี้

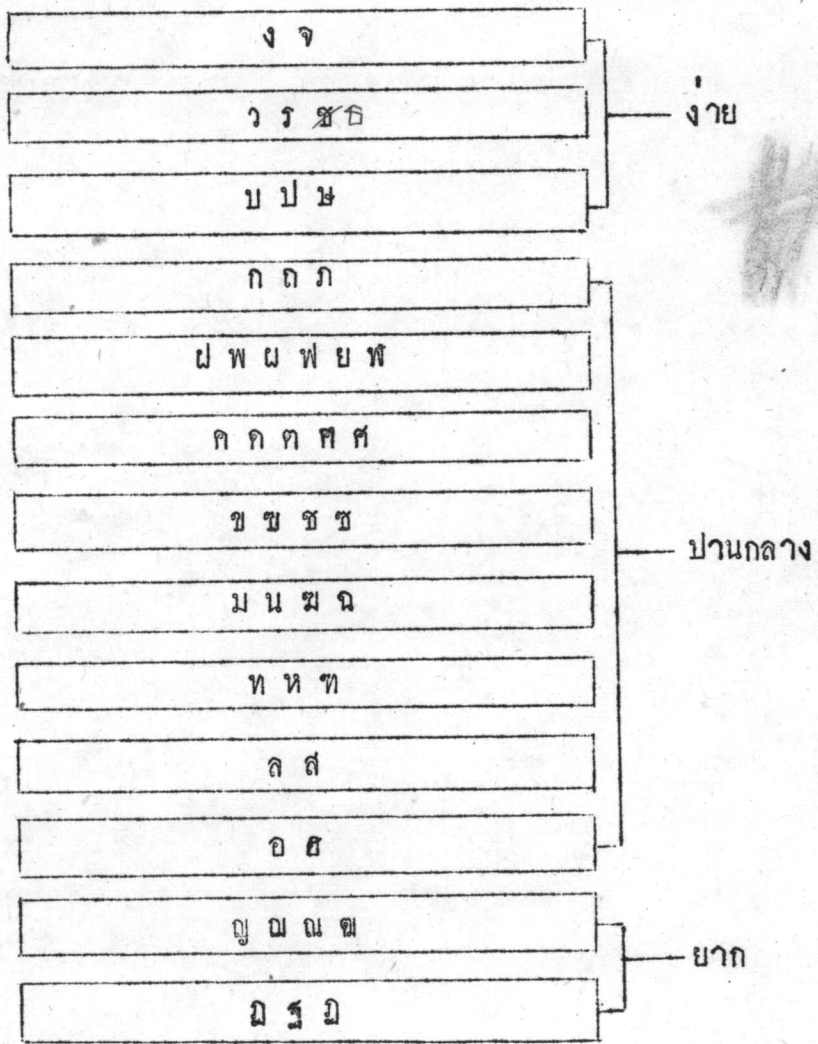
วรรณี โสมประยูร⁸ ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ "ความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1" มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาว่า พยัญชนะไทยตัวใดหรือกลุ่มใดที่เด็กเขียนได้ง่ายที่สุดจนถึงยากที่สุด เพื่อจะเรียงลำดับพยัญชนะไทยจากตัวที่เขียนง่ายไปหายากตามระดับบุคลิกภาวะของผู้เรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสาธิตนำทิพย์ และโรงเรียนคาราคาม จำนวนแห่งละ 30 คน รวม 60 คน เป็นชายและหญิงจำนวนเท่า ๆ กัน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 7.5 ปี และมีเวลาเรียนเฉลี่ย 136 วัน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของเวลาที่ไต่จากการเขียนพยัญชนะไทยของเด็ก และวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis Design Repeated Sample) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างเวลาเฉลี่ยที่เด็กทุกคนใช้ในการเขียนตัวพยัญชนะไทยแต่ละกลุ่มที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 แล้วทดสอบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญของกลุ่มพยัญชนะแต่ละคู่ด้วยวิธีของ นิวแมน คูล (Newman Keuls Method) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 ผลการวิจัยเป็นดังนี้

⁸วรรณี โสมประยูร, เรื่องเกม, หน้า ข-๒๒.

1. ช่วงเวลาในการเขียนพยัญชนะไทยแต่ละกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .01

2. ความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะไทยขึ้นอยู่กับลีลาของเส้น (Strokes) ที่ประกอบเป็นพยัญชนะไทยตัวนั้น ๆ

3. การเรียงลำดับพยัญชนะไทยจากกลุ่มที่เขียนง่ายไปหายากตามระดับวุฒิภาวะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นดังนี้

ข. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะตัวอักษรไทย

ประเทิน มหาจันทร์⁹ ได้กล่าวว่่า ตัวอักษรไทยมีลักษณะเฉพาะพอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นตัวอักษรเขียนจากซ้ายไปขวา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้เขียนด้วยมือซ้าย
2. เส้นประกอบเป็นตัวอักษรมักเขียนเป็นเส้นโค้ง มีลักษณะที่อ่อนช้อยเหมือน

ลายกนกของไทย

3. ตัวอักษรไม่มีเส้นที่วกวนสลับซับซ้อน การจดจำภาพและลีลาของตัวอักษรจึงจำเป็นต่อการเขียนเป็นอันมาก

4. ตัวอักษรบางตัวมีรูปร่างและลีลาการเขียนคล้ายคลึงกัน อักษรบางตัวเกิดจากการคัดแปลงหรือต่อเติมขึ้นจากตัวอักษรตัวหนึ่ง ฉะนั้นในการฝึกเขียนหากเข้าใจเรื่องนี้อย่างดีแล้วจะทำให้การฝึกได้ผลดีขึ้น

5. ตัวอักษรไทยไม่มีการเว้นช่องไฟระหว่างคำ การเว้นวรรคตอนจึงจำเป็นมากในการเขียนภาษาไทย

6. สระของไทยอยู่ข้างหน้า ข้างหลัง ข้างบนและข้างล่างตัวพยัญชนะ

7. ตัวอักษรไทยไม่เขียนติดต่อกัน การหยุดระหว่างตัวอักษร การเขียนสระ การเขียนวรรณยุกต์ไว้เหนือและใต้บรรทัดจะทำให้เขียนได้เข้าใจ

ส่วนใหญ่ของพยัญชนะไทยจะมีรูปร่างที่คล้ายคลึงกันอยู่ ที่ต่างกันก็เป็นแต่ส่วนย่อยเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น ตัว ก ถ้าหากเติมหัวเข้าไปก็จะกลายเป็น ก หรือตัว ป เกิดจากตัว บ ที่เติมหางให้ยาว ดังนั้นเป็นต้น ประเทิน มหาจันทร์ ได้จำแนกพยัญชนะไทยออกเป็นหมวดหมู่โดยถือเอารูปที่คล้ายคลึงกันเป็นเกณฑ์ จะได้ผลดังนี้

1. ก ฅ ฌ ฎ ฏ ฌ ฎ ฏ	5. บ ป ฝ
2. ข ฃ ค ฅ	6. ท ฑ ฒ
3. ค ฌ ฎ ฏ ฑ ฒ ณ	7. น ฎ (ณ)
4. ฟ ฝ ฌ ฎ ฏ ฑ	8. ม ฎ (ณ ฎ)

⁹ประเทิน มหาจันทร์, "ศึกษากการเขียนพยัญชนะไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนกุดมบางแสน จังหวัดชลบุรี" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2506).

9. ด ส

11. จ ฐ

10. อ ฮ

12. ว ร ษ

เปลื้อง ณ นคร¹⁰ ได้เน้นในเรื่องลักษณะอักษรไทย ดังนี้

หัวพยัญชนะ อาจเขียนได้ 2 แบบ คือ แบบกลมและแบบเหลี่ยม เช่น ตัว ก ถ้าเขียนแบบกลมส่วนบนก็โค้ง ถ้าเขียนแบบเหลี่ยมส่วนบนก็เป็นเหลี่ยม ตัวหนังสือไทยแต่เดิมมักนิยมเขียนตัวเหลี่ยม ถ้าเขียนแบบเหลี่ยมหัวก็เป็นรูปกลมบัวหรือรูปไข่ ข้อสำคัญคือในการคัดนั้น นักเรียนมักจะคัดหัวบอดหรือลิ่ม และพึงให้สังเกตว่า หัวตัว ข ษ ช กับหัวตัว ค ต ถ หรือ น ไม่เหมือนกัน

สระและตัวเลข มีส่วนเล็กกว่าหัวพยัญชนะ

วิถีตัวอักษร เท่าที่เห็นเขียนกันอยู่มากลากเส้นถูกวิธีดีอยู่แล้ว เพราะถ้าลากผิดก็ดูเป็นการเ็นมือ เช่นตัว ร ยอมตั้งที่หัวขึ้นไปหาทาง ไม่ไขกลากทางลงมา การลากเส้นทอง เริ่มจากหัวไปก่อนเสมอ ตัวอักษรที่นักเรียนมักเขียนผิดคือ ว ร ซึ่งลากจากทางมาหัวของไฟ คือระยะห่างระหว่างตัวอักษร ต้องให้ได้ระยะเสมอกัน ไม่ดี หรือห่างเกินไป

การวางสระและวรรณยุกต์ ต้องดูให้ถูกที่ เช่นสระ อี อี้ อึ อือ อยู่บนไหล่หัวพยัญชนะหรือตรงกับเส้นสุดท้ายของตัว บ ป น ญ ถ้าเป็นตัว ส ก็อยู่บนไหล่ คือหน้าโคนหางตัว ส

สีลา จายนีโยชิน¹¹ ได้กล่าวถึงลักษณะของตัวหนังสือไทยพอสรุปได้ว่า

1. อักษรไทยนั้นเขียนง่ายกว่าภาษาอังกฤษ เพราะอักษรไทยมีชนิดเดียว ไม่เหมือนภาษาอังกฤษมีทั้งตัวพิมพ์และตัวเขียนหลายแบบ คั้งนั้น การสอนเขียนหัดแกมบรรจง

¹⁰ เปลื้อง ณ นคร, "คำบรรยายวิชาชุดครูประถมและมัธยมของคุรุสภา พ.ศ. 2489-2496" หลักการสอนวิชาเฉพาะชุดวิชาครู ภาคที่ 3 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2496).

¹¹ สีลา จายนีโยชิน, "ลายมือและการคัดลายมือ," ศูนย์ศึกษา, 11(ธันวาคมพินธ์, 2507), หน้า 22.

หรือหัดเลยที่เดียวแก่เด็กเริ่มเรียนนั้นไม่จำเป็นต้องหัด เด็กจะเขียนได้เองเมื่อเกิดความชำนาญ และมีความจำเป็นในเรื่องเวลาจำกัด ควรหัดตามแบบคัดเพื่อให้สวยงาม

2. อักษรไทยมีหัวขมวด มีเส้นโค้ง เส้นตรง วกวนกว่าภาษาอังกฤษ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กให้มาก เช่น อักษร ณ ฒ ฐ ฑ ฎ เป็นตัวอย่างของลักษณะการใช้เส้นที่มีหัวขมวด โค้ง ตรง มุม และการลากเส้นกลับไปกลับมา ซึ่งจำเป็นต้องใช้กล้ามเนื้อมือเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ต่อเนื่องกันจนกว่าการลากเส้นตัวอักษรจะจบลงแต่ละตัว

3. อักษรไทยเขียนเป็นเส้นตรงตั้งฉากกับบรรทัด ข้อนี้ผิดกับอักษรภาษาอังกฤษซึ่งเขียนเอนไปข้างหลังได้ อักษรไทยที่เขียนเอนไปข้างหลังแต่เพียงเล็กน้อยพอจะอนุโลมวางมตาในการเขียนหัดแกมบรรจง แต่การเอนหน้าแล้วไม่ควรให้มีเลย

4. อักษรไทยเขียนทีละตัว เมื่อหมดอักษรตัวหนึ่งแล้วก่อนจะขึ้นอักษรอีกตัวหนึ่งวิธีที่ถูกจะต้องยกและจรดปลายคินสอใหม่ทุกครั้งไป มิฉะนั้นแล้วจะทำให้การอ่านเป็นไปอย่างยาก

เส้นที่ประกอบเป็นตัวพยัญชนะไทย

Anderson¹² ได้ให้คำแนะนำในการฝึกเขียนไว้ว่า ต้องฝึกเขียนเส้นแต่ละอย่างทีละเส้นก่อนแล้วมาต่อกัน การสอนเด็กระยะเริ่มเรียนจะต้องเน้นอย่างมากเรื่องการเขียนให้ชัดเจน แจ่มแจ้ง และเรียนวิธีเขียนเส้นให้ถูกต้อง

Herrick¹³ ได้กล่าวถึงการสำรวจของ Floyd พบว่า เด็กจะเขียนได้เองโดยไม่ต้องคู่มือ เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับประเภทของเส้นที่ประกอบเป็นรูปตัวอักษร กล่าวคือเส้นที่เขียน

¹²Paul S. Anderson, Language Skills in Elementary Education (New York: The Macmillan Company, 1967), p. 104.

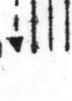

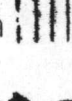
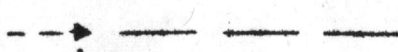
¹³Virgil E. Herrick, "Handwriting and Children's Writing," Elementary English, 4 (April, 1960), p. 251.

ไต่ยากเด็กมักจะเขียนไต่ช้า เส้นที่เขียนไต่ง่ายเด็กมักจะเขียนไต่เร็ว จากผลการสำรวจของพลอยก็ได้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะรูปร่างและสัดส่วนของตัวอักษร เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการเขียนเป็นอย่างดี

ฉวีวรรณ จึงเจริญ¹⁴ ได้กล่าวถึงวิธีการฝึกความพร้อมทางคัดลายมือว่า ในการฝึกครั้งแรกควรเป็นการฝึกการใช้มือลากเส้นต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นเส้นที่ประกอบขึ้นเป็นตัวพยัญชนะ เช่น เส้นวงกลม ○ เส้นตั้ง | เส้นเฉียง / เส้นขนาน // เส้นหยัก <> เส้นโค้งมน ˆ เส้นโค้งจัก ˆ เส้นโค้งหมุนตามเข็มนาฬิกา ˆ และทวนเข็มนาฬิกา ˆ

อรุณ วิวัฒน์ สุนทรพงศ์¹⁵ ได้กล่าวว่า ก่อนที่นักเรียนจะเริ่มเขียนเป็นตัวอักษรนั้น ครูควรฝึกสิ่งต่อไปนี้เสียก่อน เพื่อฝึกการใช้มือให้ถนัดโดยลากเส้นต่าง ๆ ที่มีทักษะพอควร ดังนี้ เส้นตรงตั้ง ||| เส้นตรงนอน // \ / เส้นโค้งขึ้น ˆ ˆ ˆ เส้นโค้งลง ˆ ˆ ˆ วงกลม ○ ○ ○

ประเทิน มหาจันทร์¹⁶ ได้กล่าวถึงธรรมชาติของเส้นที่ประกอบเป็นรูปพยัญชนะไทยไว้ดังนี้

1. เส้นชี้กลง		ข. เส้นเฉียง	
ก. เส้นตั้งฉาก			
2. เส้นชี้ขึ้น		ข. เส้นเฉียง	
ก. เส้นตั้งฉาก			
3. เส้นขนาน			
- เส้นตรงเหล่านี้ประกอบเป็นพยัญชนะหลายตัว เช่น
บ ป ช ท พ ฟ ผ ฝ

¹⁴ฉวีวรรณ จึงเจริญ, ฝึกความพร้อมทางคัดลายมือชั้นอนุบาลและเด็กเล็ก (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้าคำชี้แจง.

¹⁵อรุณ วิวัฒน์ สุนทรพงศ์และคนอื่น ๆ, การบริหารการศึกษาและระดับชั้นต่างๆของการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์นิยมวิทยา, 2507), หน้า 162.

¹⁶ประเทิน มหาจันทร์, เรื่องเดิม, หน้า 128.

4. เส้นขมวด

ก. ขมวดตามเข็มนาฬิกา

ประกอบเป็นหน่วยพยัญชนะ บ ช ม ก จ ฅ

ข. ขมวดทวนเข็มนาฬิกา

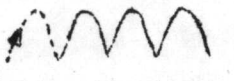
ประกอบเป็นหน่วยพยัญชนะ ย ค อ ว ฅ ฝ

5. เส้นจิก

ค่านขวาง

ก. จิกตรงแหลม

ประกอบเป็นหน่วยพยัญชนะ พ ฟ ฅ ฝ

ข. จิกโค้งแหลม

ประกอบเป็นหน่วยพยัญชนะ ศ ฑ ษ ฌ ฅ ฌ ฎ

ค. จิกโค้งมน

ประกอบเป็นหน่วยพยัญชนะ ว อ จ ล ส ค ก

ค่านตั้ง

ก. ลากลง

ข. ลากขึ้น

ประกอบเป็นหน่วยพยัญชนะ ย ร ษ ฌ

ความพร้อมในการเขียน

Gelb¹⁷ ได้กล่าวว่า เด็กแต่ละคนมีความเจริญทางร่างกายและสมองแตกต่างกัน กล้วยเหตุนี้จึงยากที่จะฝึกให้เด็กเขียนได้ดีเท่า ๆ กันในเวลาใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและการฝึกฝนเป็นสำคัญ

Baker¹⁸ กล่าวถึงความพร้อมในการเขียนของเด็กว่า เด็กเล็ก ๆ นั้น การประสาน

¹⁷I.J. Gelb, "A Study of Writing," The Foundation of Grammatology (Chicago: The University of Chicago Press, 1918), p. 13.

¹⁸Selma W. Baker, The Language Arts, the Child and the Teacher (San Francisco: Fearon Publishers, 1955) pp. 192 - 193.

งานของกล้ามเนื้อยังพัฒนาไม่ดีพอ จึงทำให้เด็กเขียนได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นเหตุให้เด็กไม่ชอบการเขียนหนังสือ

คีลา จายนีย์โยธิน¹⁹ ได้ชี้ให้เห็นว่า การสอนเขียนโดยปราศจากความพร้อมทำให้เกิดผลร้ายได้หลายประการ เป็นต้นว่า เกิดการเพ่ง อันเป็นสาเหตุที่ทำให้สายตาสั้น เกิดความเครียดทางอารมณ์เมื่อต้องเคร่งมือ เกิดความผิดหวังเมื่อไม่สามารถจะเขียนให้ได้สมความตั้งใจ หรือเมื่อเทียบกับลายมือมาตรฐาน พร้อมกันนี้ท่านได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความพร้อมในการเขียนให้แก่เด็กไว้ข้อหนึ่งว่า ครูไม่ควรบังคับให้เด็กหัดเขียนในเมื่อเด็กยังไม่สามารถจะบังคับให้การรับรู้ของประสาทต่าง ๆ เหล่านั้นสัมพันธ์กันได้ การบังคับหรือเร่งรัดอาจเป็นผลให้เด็กเกิดความขงขี้ใจ

Tidyman และ Butterfield²⁰ ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความพร้อมในการเขียนได้ ต้องมีความสามารถด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสามารถที่จะบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อในขณะที่เขียน กล่าวคือ ผู้เขียนวางแขนอย่างสบายบนโต๊ะ กล้ามเนื้อแขน มือ และนิ้วมือจะเคลื่อนไหวไปอย่างกลมกลื่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. ความสามารถในการจำภาพของตัวอักษรได้อย่างแม่นยำถูกต้องก่อนที่เด็กจะเขียนหนังสือได้ ภาพของตัวอักษรจะต้องฝังอยู่ในจิตใจของเด็กอย่างชัดเจนเสียก่อน ยิ่งกว่านั้น เด็กจะต้องจดจำลีลาการเขียนของตัวอักษรแต่ละตัวให้ได้อีกด้วย เมื่อเด็กจำภาพของตัวอักษรได้อย่างแม่นยำ และมีการประสานของตาและมืออย่างดีแล้ว การเขียนตัวอักษรของเด็กก็จะไม่เป็นเรื่องที่ยากลำบาก

¹⁹คีลา จายนีย์โยธิน, "การสอนเขียน" เอกสารประกอบการสอนวิชา กศ.411 การสอนวิชาภาษาศิลป์ในโรงเรียนประถมศึกษา ตอนที่ 4 (วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2510), หน้า 7 - 8.

²⁰Willard F. Tidyman and Marguerite Butterfield, Teaching the Language Arts (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1951), pp. 363 - 365.

คีลา จายนีโยธิน²¹ ได้เสนอหัวข้อใหญ่ ๆ ที่พึงพิจารณาเกี่ยวกับความพร้อมในการเขียน 7 ประการ คือ

1. การรับรู้ทางสายตา (Visual Perception)
2. ความสามารถในการควบคุมระบบกล้ามเนื้อ (Muscle Control)
3. ความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา (Eye-hand Coordination)
4. ความพร้อมทางอารมณ์ (Emotional Readiness)
5. ความพร้อมทางสังคม (Social Readiness)
6. สมรรถภาพในการใช้ภาษาพูด (Oral Language Ability)
7. ความเข้าใจความหมายของศัพท์ต่าง ๆ (Vocabularies)

การฝึกความพร้อม

การฝึกเพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการเขียนของนักการศึกษาอื่น ๆ ไค้กลาวไว้ดังนี้ Hildreth²² ได้ให้ความเห็นว่า ผู้สอนอาจจะหาวิธีส่งเสริมให้เกิดเกิดความพร้อมในการเขียนด้วยการให้เด็กได้ฝึกทักษะในการใช้มือ เป็นต้นว่า วาดรูป ระบายสีด้วยนิ้วมือ ปั้น เย็บ ถัก สาน ตัก ปะกระชาย และเล่นของเล่น เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนย่อยที่สัมพันธ์กับการเขียนแล้ว ยังช่วยให้การประสานระหว่างตาและมือเป็นไปอย่างกลมกลืน ในขณะเดียวกันพัฒนาการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเขียนก็จะพลอยเจริญงอกงามไปด้วย ทำให้เด็กสร้างความพร้อมในการเขียนได้เร็วยิ่งขึ้น

Baker²³ ได้เสนอแนะว่า การให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่น กลางแจ้ง วาดภาพ และทำงานหัตถศึกษาจะช่วยให้เด็กได้ฝึกการประสานงานของกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี และ Folk²⁴ ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า วัสดุต่าง ๆ เช่น หนังสือ ของเล่น

²¹คีลา จายนีโยธิน, เรื่องเดิม "การสอนเขียน", หน้า 7 - 9.

²²Gertrude, Hildreth, Learning of the Three R's. (Minneapolis: Education Publishers, Mc., 1956), p. 584.

²³Zelma W. Baker, op. cit., pp. 192 - 195.

²⁴Ethel M. Folk, "Letter to Enrich Children's experiences," Elementary English Review, 18 (March, 1941), 77 - 82.

รูปภาพ จะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการเขียนเร็วขึ้น

ประเทิน มหาจันทร์²⁵ ได้สรุปวิธีสร้างความพร้อมในการเขียนดังนี้

1. หากิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกกล้ามเนื้อ และการประสานงานของตาและมือมาให้เด็กทำ
2. ปล่อยให้เด็กเกิดความปรารถนาที่จะเขียน
3. ให้เด็กได้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับรูปของตัวอักษร คำ และช่องไฟ เพื่อเด็กจะได้จดจำไว้ใช้

Anderson²⁶ ได้แยกการฝึกความพร้อมในการเขียนเป็น 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 ฝึกกล้ามเนื้อและฝึกการบังคับเครื่องมือที่ใช้เขียน ให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อเล็กของมือด้วยการ เล่นเครื่องเล่นต่าง ๆ เช่น เล่นโทรศัพท์ จักโต๊ะ เปลี่ยนเสื้อตุ๊กตา ตัดกระดาษด้วยกรรไกร เขียนภาพด้วยนิ้วมือ บันทึกลงดินเหนียว ถักสาน และฝึกใช้ชอล์กเขียนบนกระดาน หรือใช้สีเทียนเขียนในกระดาษแผ่นใหญ่ ๆ

แบบที่ 2 เพิ่มความสามารถของเด็กในการใช้ภาษา พวกที่ฝึกแบบนี้เชื่อว่า เป็นการหาประโยชน์มิได้ที่จะให้เด็กเรียนเขียนก่อนที่จะสามารถอธิบายสิ่งที่เขาคิดได้ เด็กเริ่มเรียนจะต้องมีประสบการณ์อย่างมากเพื่อที่จะสามารถแสดงความคิดด้วยตนเองได้ เมื่อเด็กได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ รูปภาพ หรือฟังเพลงต่าง ๆ เขาจะต้องได้รับการกระตุ้นให้ได้มีโอกาสวิพากษ์วิจารณ์และออกความคิดเห็นโดยเสรี การเขียนจึงนับเป็น เครื่องมือพิเศษสำหรับขยายคำพูด ความเข้าใจ ตลอดจนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนให้คนอื่นได้รับทราบ

แบบที่ 3 ให้การฝึกฝนเกี่ยวกับพื้นฐานในการเขียนโดยตรง เริ่มแรกให้เขียนบนกระดานคำก่อน เพื่อให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เข้าใจรูปร่างตัวอักษรที่แท้จริงและรู้จักวิธีเขียน เด็กจะได้รับการเขียนวงกลมเป็นอันดับแรก โดยมีการกำหนดทิศทางที่เริ่มต้น

001536

²⁵ประเทิน มหาจันทร์, เรื่องเดิม, หน้า 20.

²⁶Paul S. Anderson, Language Skills in Elementary Education (New York: The Macmillan Company, 1967), p. 102.

เขียนให้ เช่น เขียนรูปนาฬิกา ขนมหกม ๆ ลูกบอล ฟองสบู่ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็เชื่อมโยงวงกลมกับเส้นตรง เช่น ให้อาภาพเกวียนมีล้อ วาภาพโถงวงมีขนไก่ที่หาง วาภาพไม้ตะพดมีหัวกลม

การสอนเขียนแก่เด็กเริ่มเรียน

Greene และ Petty²⁷ ได้ให้ความเห็นว่า การสอนเขียนในระยะแรกของการฝึกเขียน ผู้สอนยังไม่ควรคำนึงถึงเรื่องความหมายมากนัก แต่ควรเน้นในเรื่องรูปร่างของตัวอักษรมากกว่า เพราะคุณภาพในการเขียนขึ้นอยู่กับลักษณะรูปร่างของตัวอักษรนั้น ๆ เป็นอันดับแรก

Tidyman และ Butterfield²⁸ ได้กำหนดขั้นของการฝึกเขียนไว้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก หมายถึงช่วงปลายของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือช่วงต้นของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระยะแรกนี้เป็นระยะที่เด็กจะได้ศึกษาถึงรูปร่างของตัวอักษร วิธีเขียน ทิศทาง ที่นั่งเขียน การจับเครื่องเขียน ตลอดจนการใช้วัสดุที่เกี่ยวข้องกับการเขียน ระยะที่สอง หมายถึงระยะช่วงปลายของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หรือช่วงต้นของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กได้คุ้นเคยกับรูปร่างของตัวอักษรและวิธีเขียนมาแล้วเป็นอย่างดี ฉะนั้นผู้สอนต้องทบทวนเรื่องการปรับปรุงการเขียนให้ดีขึ้น การฝึกฝนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเขียนจำเป็นต่อเด็กในระยะนี้ด้วย ในระยะสองนี้อาจขยายไปถึงชั้นประถมตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น

✓ เพ็ญพุ่ม เครือตราฐ²⁹ ได้ให้ข้อเสนอแนะการสอนให้เด็กหัดเขียนหนังสือ สรุปลงได้ดังนี้

²⁷ Harry A. Greene and Walter T. Petty, Developing Language Skills in the Elementary School (Boston: Allyn and Bacon, Inc., 1959), pp. 107 - 108.

²⁸ Willard F. Tidyman and Marguerite Butterfield, Teaching the Language Arts (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc.,) pp. 363 - 365.

²⁹ เพ็ญพุ่ม เครือตราฐ, "เด็กหัดเขียนหนังสืออย่างไร," ศูนย์ศึกษา, 4(เมษายน, 2505), หน้า 11 - 19.

1. ระยะเวลาเตรียมตัว ในระยะนี้เด็กควรได้มีโอกาสขีดจากเส้นตามที่ตนเองพอใจ กรุณา
 แนะนำให้เขียนรูปภาพที่มีเส้นขึ้น เส้นลง เส้นนอน เส้นจิก หรือเส้นขมวด ประกอบเป็นรูปต่าง ๆ
 ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมตัวในการเขียนตัวอักษรภายหลัง เด็กก็จะได้ฝึกหัดควบคุม
 ปลายนิ้วมือและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือด้วย นอกจากนั้นก็กิจกรรมอื่น ๆ ในวิชา
 ศิลปะจะช่วยให้เด็กทำได้มาก

2. ระยะสมมุติ ในขณะที่เด็กเขียนหนังสือด้วยความพอใจอยู่นั้น เด็กจะยังไม่สนใจ
 ในเรื่องตัวอักษรเลย แต่ถ้าวางเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สามารถจูงใจให้เด็กสนใจในเรื่องตัว
 อักษร เช่น เด็กส่วนมากกำลังหัดเขียนกัน หรือทางบ้านเราให้เด็กสนใจ เด็กที่ยังไม่สามารถ
 จะเขียนตัวอักษรได้ ก็จะเกิดความต้องการเขียน และพยายามลากเส้นต่าง ๆ ที่เคยได้
 ขีดเขียนมา ให้เป็นรูปตัวอักษร

ระยะที่หนึ่งกับระยะที่สองนี้ แยกกันไม่ออกอย่างแน่ชัด บางครั้งก็สลับกันบ้าง
 แล้วแต่สิ่งแวดล้อม

3. ระยะบอกให้ผู้อื่นเขียน ขณะที่เด็กสนใจการเขียนรูปต่าง ๆ อยู่นั้น เด็กจะยังไม่
 ให้ความสนใจในความแตกต่างของตัวอักษร และยังไม่สามารถเขียนตัวอักษรที่คล้ายคลึงกันให้
 แตกต่างกันได้ เช่น ตัว น ม, ค ค, ผ พ, เป็นต้น ฉะนั้น เด็กจึงสนใจที่จะบอกให้คน
 อื่นช่วยเขียนให้ ผู้สอนจึงควรเป็นผู้เขียนตามคำบอกของเด็ก และพร้อมกันนั้นก็พยายาม
 ชักจูงให้เด็กสนใจ ลองฝึกหัดเขียนไปช่วยที่ละเล็กละน้อย ในงานนี้ครูจะต้องแนะนำวิธีเขียน
 ตัวพยัญชนะต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน แต่เด็กอาจมีวิธีเขียนผิดแบบแผนไปบ้าง ผู้สอนไม่ควร
 เกรงครัดในเรื่องเหล่านี้มากนัก ในระยะแรกนี้ขอสำคัญ ผู้สอนควรชี้ให้เด็กสังเกตเห็น
 ความแตกต่างของรูปพยัญชนะแต่ละตัวให้ชัดเจน

4. การลงมือเขียนเอง เมื่อเด็กได้คัดลอกสิ่งที่ผู้สอนเขียนให้และได้ฝึกหัดเขียน
 ตัวอักษรบางตัวได้ เด็กก็มีความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อ นิ้วมือ คา และสมอง
 ให้สัมพันธ์กันมากพอสมควรแล้ว เด็กก็จะสนใจที่จะคัดลอกข้อความได้หลาย ๆ บรรทัดโดยไม่
 รู้สึกเหนื่อย และจะชื่นชมในงานที่ตนเองผลิตด้วย ในระยะนี้ เด็กชอบเขียนตามคำบอกอย่างยิ่ง
 เป็นการฝึกฝนความสามารถอย่างใหม่ของเด็กเอง ผู้สอนจะต้องเอาใจใส่สนับสนุน และให้
 ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ด้วยความเต็มใจ

Herrick และ Jacobs³⁰ ได้กล่าวว่า ในระยะแรก สิ่งที่สำคัญก็คือ เรื่องรูปร่างของตัวอักษร มีกิจกรรมหลายอย่างที่จะช่วยในการฝึกเขียนของเด็ก ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การลากตามรอยอักษร
  - ก. ลากตามรอยโดยใช้กระดาษลอกลาย
  - ข. ลากตามรอยอักษรที่พิมพ์เป็นจุดไขว้ปลา
  - ค. ลากตามรอยอักษรในสมุดแบบฝึกหัด
  - ง. ใช้นิ้วมือลากตามรูปตัวอักษรที่ฉลุด้วยไม้ หรือแบบอย่าง
2. การเขียนลอกแบบ
  - ก. ออกตามแบบในสมุดหรือหนังสือคู่มือ
  - ข. ลอกตามแบบตัวอักษรที่พบในที่ต่าง ๆ
  - ค. ลอกตามแบบที่ผู้สอนแสดงวิธีเขียนให้ดู
  - ง. เขียนแบบแล้วเขียนตาม โดยเขียนในอากาศ
3. การฝึกจังหวะ
  - ก. ฝึกนับจังหวะ 1-2-3, 1-2-3, 1-2-3
  - ข. ฝึกหัดจังหวะคนกรี
  - ค. ฝึกอ่านคำกลอนสำหรับเด็ก
4. การทำแบบฝึกหัด
  - ก. ฝึกหัดกับอุปกรณ์การฝึกอย่างง่าย ๆ
  - ข. ฝึกเขียนเส้นตรง เส้นเฉียง เส้นโค้ง เส้นจิก และวงกลม
  - ค. ฝึกความรวดเร็วในการเขียน
  - ง. สะกดตัวไปพร้อมกับการเขียน

---

³⁰Virgil E. Herrick and Leland B. Jacobs, Children and Language Arts (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1955), pp. 279-280.

5. การใช้คู่มือ

ก. ใช้สมุดแบบฝึกหัด ทรายาง แบบไม้

ข. ใช้สมุดคำแนะนำที่ผู้สอนสร้างขึ้นเอง

6. การฝึกเขียนบนกระดานดำ

อัมพร สุขเกษม³¹ ได้เสนอแนะในการเริ่มสอนเขียนไว้ดังนี้

1. สอนเมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะเขียน ความพร้อมของเด็กที่จะเขียนเช่น ความสามารถบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อไคขณะเขียน ซึ่งหมายถึงการวางแขนอย่างสบาย บนโต๊ะ กล้ามเนื้อแขน และนิ้วมือ จะเคลื่อนไหวเป็นกระบวนการเดียวกันตลอด สามารถจำตัวอักษรทุกตัวได้อย่างแม่นยำ จกจำลีลาของตัวอักษรได้ดี และมีการประสานกันระหว่าง ตากับมือเป็นอย่างดี

2. การฝึกหัด ควรเริ่มจากตัวอักษรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งได้จำแนกไว้แล้ว หรือนำตัวอักษรในหมู่เดียวกันมาผูกเป็นคำที่มีความหมายแก่เด็กให้เด็กเขียน

3. การเริ่มเขียน ทำได้ดังนี้

3.1 ให้เด็กขีดเส้นตรง และเส้นโค้งต่าง ๆ จนแน่ใจว่าเด็กบังคับมือของตน ได้แล้ว

3.2 ให้เด็กลากตามรอยตัวอักษร เช่น ให้ใช้กระดาษลอกลาย หรือลากเส้น ตามรอยประหรือตามสมุด

4. การปรับปรุงการเขียน ให้ค่อย ๆ ทำ ไม่ให้เด็กถือเป็นเรื่องสำคัญ แต่ครูจะ ละเลยไม่ได้ ทั้งครูจะไม่หวังว่า เด็กทุกคนจะเขียนได้ดีเท่ากันหมด และพึงถือว่า การเขียน เป็นเพียงวิธีแสดงออกเท่านั้น ไม่ใช่จุดหมายปลายทางของการแสดงออก

³¹ อัมพร สุขเกษม, "การสอนเขียนแก่เด็กเริ่มเข้าเรียน," ประถมศึกษา, 3 (ตุลาคม 2511), หน้า 154-155.

5. สิ่งที่ต้องคำนึงในการเขียนลายมือคือ ที่นั่ง ท่าทางที่เขียน การวางมือ การวาง กระดาษ การจับเครื่องเขียน ควรให้ถูกแบบ โดยครูเป็นผู้แสดงให้เห็น

6. การสอนเขียน ควรมีกำหนดเวลาแน่นอน แต่กิจกรรมในการสอนต้องตามสบาย ไม่เคร่งเครียด การฝึกอย่างเอาใจจริงเอาใจหากจำเป็นจะมี ก็ควรให้น้อยที่สุด และเป็น ราย ๆ ไปเท่านั้น แต่การเอาใจใส่อยู่เสมอของครูเป็นสิ่งจำเป็นมาก

7. บันทึกความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน

8. ให้เห็นแบบอย่างที่ดี หากทำได้ (ซึ่งมีไม่กี่แห่งทำได้) อาจใช้เครื่องฉายภาพยนตร์ ประกอบ เพราะเด็กจะได้เห็นรูปร่างของตัวอักษร และลีลาของตัวอักษรแต่ละตัว

9. การศึกษาลายมือของเด็ก ศึกษาลายมือของเด็กทุกคนไว้เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง และแสดงผลงานที่ก้าวหน้า จึงจะช่วยให้การเขียนลายมือได้ผล

10. การทำการช่วยเหลือ สืบราวว่า เด็กต้องการความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง ให้ เร่งแก้ไขให้ถูกต้องในทันที

11. พยายามให้เด็กเขียนได้เร็วขึ้น

อัมพร สุขเกษม³² ยังได้เสนอแนะกิจกรรมที่ครูจัดเพื่อช่วยปรับปรุงการเขียน ทำ ได้ดังนี้

1. หาตัวอย่างแบบคัดลายมือที่มีลักษณะต่าง ๆ มาให้เด็กได้ดู และเปรียบเทียบ เด็กจะเอาแบบอย่างที่ดี

2. ให้เด็กได้รู้ลักษณะต่าง ๆ ของตัวอักษร เช่น หัวเข้า หัวออก หัวคู่ เป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ ครูเป็นผู้ทราบดีกว่าเด็กอยู่แล้ว

3. ให้เด็กได้เปรียบเทียบลายมือของตนเองกับผู้อื่น ให้ลายมือ 3 แบบ คือ เอนหน้า ตรง และ เอนหลัง

4. ให้มีการประกวดลายมือเป็นครั้งคราว

³² อัมพร สุขเกษม, เรื่องเดิม, หน้า 155-156.

Hildreth³³ ได้ให้ข้อคิดว่า การสอนเขียนแก่เด็กเล็ก ผู้สอนต้องคอยแนะนำ โดยใกล้ชิด การปล่อยให้เด็กละเลยเด็กให้ฝึกเขียนเองตามใจชอบ จะทำให้เด็กสะสมนิสัย การเขียนที่ผิด ๆ ไว้ เช่น เขียนจากทางมาก่อน หรือเขียนรูปตัวอักษรที่แปลกออกไปตาม ความถนัดของตน

ประเทิน มหาจันทร์³⁴ ได้กล่าวว่า ลักษณะการเขียนที่ถูกต้องที่ครูต้องฝึกเด็กของ ตน สรุปได้ดังนี้

1. ผู้เขียนต้องนั่งหันหน้าเข้าหาโต๊ะ การนั่งเอียงจะทำให้กระดูกสันหลังคด
2. แขนทั้งสองข้างวางอยู่บนโต๊ะ ประมาณ 3 ใน 4 ของความยาวระหว่างศอก กับข้อมือ พาดไว้กับขอบโต๊ะ หากไม่ทำเช่นนี้จะทำให้กระดูกสันหลังคด
3. กระจกวางหน้าผู้เขียน การวางกระจกไม่ตรงทำให้ผู้เขียนต้องเอียง คอสายตาทำงานมาก จะทำให้กระดูกสันหลังคด
4. ส่วนกลางของกระจก ทำมุมกับขอบโต๊ะ 30 องศา
5. แขนของมือที่เขียน ต้องทำมุมที่เหมาะสมกับตัวอักษร ข้อศอกต้องไม่กางออก หรือแนบตัวมากเกินไป
6. ในการวางมือ ฝ่ามือคว่ำลง มืออง ทำมุม 45 องศา กับข้อมือ
7. นิ้วกลาง เป็นที่รองรับเครื่องเขียน นิ้วชี้กับนิ้วหัวแม่มือจะประคองเครื่องเขียน ร่วมกับนิ้วกลาง มือจะพักอยู่บนนิ้วนางและนิ้วก้อย
8. จับเครื่องเขียนพอเหมาะ ไม่แน่นเกินไป นิ้วที่จับโค้งเล็กน้อย
9. ในขณะที่เขียน แขน มือ และนิ้วมือ จะต้องเคลื่อนไหวให้สัมพันธ์กัน
10. การเคลื่อนไหวของเครื่องเขียน ในขณะที่เขียน แบ่งออกเป็นหน่วย ๆ แต่ละ หน่วยมีระยะหยุดเป็นระยะ ๆ ไม่เคลื่อนไหวติดต่อกันโดยตลอด

³³ Gertrude Hildreth, op.cit., pp. 327 - 330.

³⁴ ประเทิน มหาจันทร์, เรื่องเดิม, หน้า 38 - 39.

จากการสังเกต ผู้ที่เขียนด้วยมือขวาจะเขียนตัวอักษรเอนไปทางขอบกระดาษทางขวา ผู้ที่เขียนด้วยมือซ้ายจะเขียนเอนไปทางซ้าย

คุณภาพของตัวอักษรและความเร็วในการเขียน

Quants³⁵ ได้ศึกษาถึงสภาพของสายตา จากบุคคลที่กำลังอ่านข้อความที่เขียนด้วยลายมือต่าง ๆ กัน และได้เห็นพ้องต้องกันกับนักวิจัยคนอื่น ๆ ในเรื่องคุณภาพของตัวอักษรว่า เหนือที่จะใช้ตัดสินคุณภาพของตัวอักษร มีดังนี้

1. รูปร่างของตัวอักษร
2. ช่องไฟ
3. การอยู่ในแนวเดียวกัน
4. ความเอน
5. คุณภาพของเส้น

วิธีการวิจัยกระทำโดยให้ผู้ใหญ่ 31 คน อ่านข้อความ 11 ตอน จากข้อความที่พิมพ์ชุดหนึ่ง ที่เขียนด้วยลายมือปกติชุดหนึ่ง และที่เขียนด้วยลายมืออ่านยากอีกหลายชุด ผลของการวิจัยโดยสรุปคือ ตัวอักษรที่พิมพ์อ่านง่ายกว่าตัวอักษรที่เขียน และสิ่งที่ทำให้ตัวอักษรอ่านง่ายหรือยากนั้น ขึ้นอยู่กับรูปของตัวอักษรเป็นสำคัญ Quants ได้อ้างถึงการค้นคว้าของ Dr. William Gray เรื่องตัวอักษรที่อ่านไม่ออกว่า ตัวอักษรจะอ่านยากหรือง่าย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของตัวอักษร และเรื่องขนาดของตัวอักษรแม้จะมีส่วนอยู่บ้าง ก็ไม่มากนัก สิ่งที่ทำให้ตัวอักษรอ่านง่ายหรือยากนั้นคือ รูปของตัวอักษร ช่องไฟระหว่างตัวอักษรและระหว่างคำ

---

³⁵ Leslie Quants, "Factors Affecting the Legibility of Handwriting," Journal of Experimental Education, 14 (June, 1946), pp. 297-316.

Anderson³⁶ ได้อ้างถึงการศึกษาของ Freeman ว่า ได้พัฒนาเกี่ยวกับเกณฑ์ในการวัดการเขียนลายมือ ซึ่งประกอบด้วยความงามเฉพาะ 5 อย่างด้วยกัน คือ รูปร่างตัวอักษร ความเอนที่มีระเบียบ เขียนและอ่านได้ง่าย คุณภาพของเส้นที่เขียน ของไฟระหว่างตัวอักษรและคำ

Herrick³⁷ อ้างถึงการศึกษาของ Gizer ว่า ได้ศึกษาถึงพัฒนาการในการเขียนลายมือของเด็กตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง และสรุปผลว่า การเขียนจะปรากฏผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่ออัตราความเร็วในการเคลื่อนที่ของมือขณะเขียน (เวลาที่มือเคลื่อนไปต่อมิลลิเมตร) มีความสม่ำเสมอ ไม่ช้าบ้าง เร็วบ้าง ทั้งนี้ต้องอาศัยการฝึกฝนบ่อย ๆ ส่วนใหญ่ของเวลาที่ใช้ในการเขียนหมดไปกับการหยุดระหว่างตัวอักษรและการกดในจังหวะที่ลากในตอนท้ายของคำ

Graves³⁸ ได้วิเคราะห์การเขียนตัวอักษร 5 แบบ ได้ผลคือ เส้นที่ลากขึ้นลงในแนวตั้ง ทำให้ตัวอักษรอ่านง่าย เขาหมายถึงการเขียนหนังสือตัวตรง ซึ่งจะทำให้ตัวอักษรไม่ปะปนกัน ตัวอักษรที่มีรูปโค้งและมีรูปร่างคล้ายคลึงกันนั้น ก่อให้เกิดความยากในการอ่านมากที่สุด

Hildreth³⁹ ได้ศึกษาสาเหตุต่าง ๆ อันจะทำให้การเขียนมีคุณภาพต่ำ ทั้งนี้หมายความว่า นอกจากจะได้ตัวอักษรที่อ่านยากแล้ว การเขียนยังเต็มไปด้วยขอบกพรองและไม่รวดเร็วเท่าที่ควร เขาได้กล่าวถึงเหตุแห่งความบกพรองในการเขียนไว้ 2 ประการคือ

---

³⁶Dan W. Anderson, "Handwriting Research: Movement and Quality," The Education Digest, 9 (May, 1965), pp. 44 - 45.

³⁷Virgil E. Herrick, op. cit., p. 251.

³⁸S.M. Graves, "A Study of Handwriting," Journal of Educational Psychology, 7 (1916), 483 - 494.

³⁹Gertrude Hildreth, op. cit., pp. 514 - 577.

1. ข้อบกพร่องในตัวผู้เขียน หมายถึงความไม่สมประกอบทางสมองและทางกาย
ได้แก่
- ก. ความไม่ถนัดทางภาษา และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อบางส่วนไม่協調
  - ข. ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์
  - ค. ความยากลำบากในการสร้างความประทับใจ หรือการจดจำสิ่งที่ได้พบเห็น
(ไม่สามารถจดจำตัวอักษรได้)

- ง. ความถนัดมือซ้าย หรือถนัดทั้ง 2 มือ
  - จ. ความผิดปกติของสายตา
  - ฉ. ความพิการทางกาย เช่น อากาศเกร็ง เป็นงอ
- *2. ข้อบกพร่องทางวิธีสอน หมายถึงใช้วิธีสอนไม่ถูกต้อง เครื่องมือเครื่องใช้ไม่
เหมาะสม สิ่งแวดล้อมไม่ดี ได้แก่
- ก. การสอนที่เริ่มเร็วเกินไป เด็กยังไม่พร้อมที่จะเรียน ขาดการเตรียมเด็กให้
พร้อมที่จะเรียน
  - ข. ขาดการนิเทศที่ถูกต้อง
  - ค. ขาดการฝึกฝนที่ตายตัว ฝึกเหมือนกันหมดทั้งหมด โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง
ระหว่างบุคคล และใช้วิธีบังคับเด็กมากเกินไป
  - ง. ฝึกเขียนด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้อง
  - จ. ใช้วัสดุที่ไม่เหมาะสม เช่น โต๊ะมั่งนั่ง กระดาษ ดินสอด
  - ฉ. เปลี่ยนแปลงวิธีเขียนจากแนวหนึ่งไปยังแนวใหม่เสมอ
  - ช. ละเลยการฝึกหัดในชั้นสูง ๆ ขึ้นไป

Gray⁴⁰ ได้อ้างถึงข้อสรุปของ Freeman ในเรื่องพัฒนาของการเคลื่อนไหวใน
การเขียนไว้ว่า ลักษณะการเขียน การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความเร็วและ

---

⁴⁰ William S. Gray, The Teaching of Reading and Writing
(Switzerland: UNESCO 1956), pp. 196-199.

แรงกด แสดงให้เห็นว่า การเคลื่อนไหวในการเขียนของเด็กจะมีความไม่เป็นระเบียบหรือเปลี่ยนแปลงไค่ยากกว่าของผู้ใหญ่ ลีลาในการเขียนของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับลักษณะของแรงกดและความเร็วในระหว่างช่วง เวลาที่เด็กได้เจริญเติบโตขึ้น ลักษณะในการเขียนย่อมเป็นสัญลักษณะอย่างหนึ่งซึ่งแสดงถึงการมีทักษะและวุฒิภาวะเพิ่มขึ้นของเด็กด้วย กล่าวคือ ทักษะในการเขียนย่อมค่อย ๆ พัฒนาขึ้นทีละน้อย ซึ่งทั้งนี้ย่อมเป็นผลสืบเนื่องมาจากทั้งวุฒิภาวะและการฝึกหัดของเด็ก และได้กล่าวถึงการเขียนในตอนปลายของศตวรรษที่ 19 ไว้ว่า ได้เกิดมีความเชื่อกันขึ้นในเรื่องการเขียนตัวหนังสือตัวตรงจะดีกว่าการเขียนตัวหนังสือตัวเอน เพราะการเขียนตัวตรงช่วยให้หาทางในการเขียนดีขึ้น และสะดวกต่อการใช้สายตาเวลามองหรืออ่านด้วย ข้อเสียเปรียบอันสำคัญในการเขียนตัวเอนคือ ทาหนักของเด็กที่เขียนหนังสือตัวเอนนั้น ส่วนขวาของร่างกายมักจะแนบชิดโต๊ะในขณะที่ส่วนซ้ายไม่สัมผัสกับโต๊ะเลย แต่เด็กที่เขียนอักษรไค่ตรงนั้น จะต้องวางศอกทั้งสองไว้บนโต๊ะ ทำให้ทาหนักนั้นดีขึ้น ไม่ตองเกร็งร่างกายซีกใด ในเวลาเดียวกัน การใช้สายตาของเด็กก็ไค่สมดุล คือพุ่งเข้าสู่ตรงกลางแทนที่จะเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อหาทางและบุคลิกลักษณะในอนาคต ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ได้ทำการทดลองพบว่า เด็กอายุ 5-6 ขวบ จะเขียนตัวพิมพ์ใหญ่ไค่เร็วกว่าเขียนตัวพิมพ์เล็ก แสดงให้เห็นว่า เด็กเล็กจะเขียนตัวอักษรตัวใหญ่ไค่เร็วและไค่กว่าอักษรตัวเล็ก

Herrick⁴¹ ได้กล่าวถึงการค้นคว้าของ Binet และ Kurtier ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความเร็วในการเขียนเมื่อปี 1493 สรุปผลของการศึกษาไว้ว่า อัตราความเร็วในการเขียนผันแปรไปด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ การสร้างตัวอักษร ขนาดตัวอักษร ลักษณะของเส้นที่ลากและทิศทางของเส้นที่ลาก ส่วนจังหวะในการเขียนนั้น ไม่สามารถบังคับมือของตนให้เคลื่อนไหวในอัตราที่สม่ำเสมอในขณะที่เขียนไค่ และยังอ้างถึงการค้นคว้าของ Dietric นักการศึกษาชาวเยอรมัน ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะของตัวอักษร 6 ประการ คือ ขนาดของ

⁴¹Virgil E. Herrick, op. cit., p. 251.

ตัวอักษร ความกว้างของตัวอักษร ความสูงของตัวอักษร โครงสร้างของอักษรแต่ละตัว ความมากน้อยของเส้นที่ประกอบเป็นตัวอักษรแต่ละตัว และมุมลาดเทของตัวอักษร ทั้งนี้เพื่อศึกษาลักษณะดังกล่าวว่ามีส่วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมากน้อยเพียงไร ได้พบว่า ขนาดของตัวอักษรเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะอื่น ๆ ความกว้างและมุมลาดเทของตัวอักษรมีความเกี่ยวพันมากที่สุด แต่ขนาดของตัวอักษรกับวิธีที่ตัวอักษรประกอบกันขึ้นเป็นคำ ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย การหยุดระหว่างตัวอักษรจะทำให้ต้องใช้เวลาในการเขียน ผู้ที่เขียนได้เร็วหมายความว่าผู้นั้นสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย 6 ประการดังกล่าวแล้วได้เป็นอย่างดี หากเขียนได้ช้า หมายความว่า การเขียนนั้นยังผิดธรรมชาติของการเขียน ผู้เขียนยังคงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของแบบตัวอักษร ซึ่งมีความยากง่ายต่างกัน

พูนสุข บุญสวัสดิ์⁴² ได้อ้างถึงการสำรวจของ Arnold และคณะ ที่ Wisconsin เกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการสอนเขียนลายมือ ผลปรากฏว่าช่วงเวลาในการสอนเขียนลายมือแต่ละครั้ง ส่วนมากกำหนดประมาณ 15 - 20 นาที และได้อ้างถึงคำกล่าวของ Mosbo ว่า การให้เด็กหัดเขียนตอนเช้า เชื่อกันว่าจะเขียนได้ดีกว่าเวลาอื่น ๆ

Herrick⁴³ ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการเขียนว่า มีผลต่อลักษณะรูปร่างและคุณภาพของตัวอักษร เครื่องเขียนที่ผิดลักษณะ จะทำให้การเขียนไม่สวยเท่าที่ควร แต่เครื่องเขียนที่เหมาะสม คือ มีขนาดที่จับถือได้อย่างสบายและใช้เขียนได้ดี จะช่วยให้ลายเส้นมีเหลี่ยมและมุมที่นูนขึ้น เด็กเล็กที่ฝึกเขียนใหม่ ๆ ชอบใช้ดินสออ่อน ๆ ซึ่งเขียนได้เส้นหนาและไม่คงออกแรงมาก นอกจากนี้ Herrick ยังได้ศึกษากระดาษที่ใช้ในการฝึกฝนเขียนพบว่า โดยทั่วไปใช้กระดาษ 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่พิเศษ มีเส้นบรรทัดห่างกัน $1\frac{1}{2}$ นิ้ว กระดาษขนาดรองลงมา มีเส้นบรรทัดห่างกัน 1 นิ้ว และกระดาษขนาดธรรมดา (ใหญ่ $8\frac{1}{2}$ x 11 นิ้ว) เส้นบรรทัดห่างกัน $\frac{3}{8}$ นิ้ว

⁴² พูนสุข บุญสวัสดิ์, เรื่องเกม, หน้า 20.

⁴³ Virgil E. Herrick, op. cit., p. 255.

Wiles⁴⁴ ได้ทดลองและสรุปผลเรื่องเครื่องมือที่ใช้ในการเขียนว่า ขนาดของคินสอ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเขียน และต่อปฏิกิริยาทางกายของผู้เขียนด้วย เขาได้แนะนำว่า เด็กที่เริ่มฝึกเขียนใหม่ ควรใช้คินสอหรือปากกามาตรฐาน ที่มีไว้สำหรับการฝึกเขียนโดยเฉพาะ หรือคินสอไส้ใหญ่ที่มีความอ่อนพอสมควร เพราะเด็กในระยะนี้ยังขาดการประสานของกล้ามเนื้อที่นิ้วมือ ที่มือ และที่แขนอย่างสมบูรณ์ ฉะนั้น คินสอที่อ่อนจะช่วยให้การเขียนของเด็กสะดวกขึ้น

อัมพร สุขเกษม⁴⁵ อ้างถึง Freeman เขียนไว้ในหนังสือ The teaching of Hand Writing ได้กล่าวถึงการเขียนที่ผิดปกติและบกพร่องของเด็กที่หัดเขียนใหม่ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ตัวอักษรเอน เพราะ

- แขนแนบตัวเกินไป
- หัวนมมือเกร็งเกินไป
- จับเครื่องเขียนห่างปลายเกินไป
- วางกระดาษไม่ถูกต้อง
- วิธีเขียนไม่ถูกต้อง

เขียนกคเกินไป เพราะ

- หัวนมมือเกร็งเกินไป
- เคลื่อนไหวมือช้า
- จับเครื่องเขียนแน่นเกินไป
- ทาหนักไม่ถูกต้อง

วิธี

---

⁴⁴Marion E. Wiles, "Effect of Different Sizes of Tools on the Handwriting of Beginners," Elementary School Journal, 43 (March, 1943), 412-414.

⁴⁵อัมพร สุขเกษม, เรื่องเดิม, หน้า 156.

ตัวอักษรผิดธรรมดา เพราะ

- เคลื่อนไหวไม่สะดวก
- เคลื่อนไหวช้าไป
- จับเครื่องเขียนแน่นเกินไป
- นั่งไม่ถูกต้อง

ของไฟหางเกินไป เพราะ

- ขยับเครื่องเขียนไปทางขวามือเร็วเกินไป
- มือเคลื่อนตามแนวนอนมาก

เขียนช้า เพราะ

- จังหวะการเขียนไม่ดี
- ท่าทางไม่ถูกต้อง
- ขาดการฝึกฝนบ่อย ๆ
- กลไม่เสมอกัน หนักบางเบาบ้าง

ตัวอักษรเล็กเกินไป เพราะ

- การเคลื่อนไหวของมือและแขนไม่คงที่ คือนิ้วมือเคลื่อนในแนวโค้งมาก

ตัวอักษรใหญ่เกินไป เพราะ

- การเคลื่อนไหวของมือและแขนไม่คงที่ นิ้วมือเคลื่อนในแนวนอนมาก

ตัวเอนผิดปกติหรือไม่ตรงบรรทัด เพราะ

- วางกระดาษไม่ถูกต้อง

จากรายงานการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ขอคิดพอสรุปได้ดังนี้

1. การสอนเขียนแก่เด็กเริ่มเรียนควรสอนเมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะเขียน กล่าวคือ เด็กจะต้องสามารถจำและจำแนกสิ่งที่เห็นด้วยตาได้ กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือมีกำลัง และสัมพันธ์กับประสาท สามารถจับดินสอลากเส้นไปตามทิศทางที่ต้องการได้

2. คุณภาพหรือความสวยงามของตัวอักษรสัมพันธ์กับคุณภาพของเส้น รูปร่างของตัวอักษร ความเอน ของไฟ การอยู่ในแนวเดียวกัน ทานั่ง การวางกระดาษ ลักษณะการจับดินสอ วิธีเขียน เครื่องมือที่ใช้เขียน และการฝึกฝน รวมทั้งความพร้อม

3. ทิศทางและลีลาของเส้นที่ประกอบเป็นตัวพยัญชนะนั้น ๆ มีความสัมพันธ์กับเวลาที่ใช้ในการเขียน กล่าวคือ เส้นตรง เส้นเฉียง ใช้เวลาในการเขียนน้อยกว่าเส้นนอน เส้นโค้ง และวงกลม ตามลำดับ นอกจากนี้การให้เด็กหัดเขียนตอนเช้าจะเขียนได้ดีกว่าเวลาอื่น ๆ

4. จังหวะหยุดระหว่างตัวอักษรและแรงกด มีส่วนสัมพันธ์กับเวลาที่ใช้ในการเขียน

จากความสนใจใครศึกษาแบบของพยัญชนะไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน และข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับความพร้อมในการเขียนของเด็ก ความสวย และเวลาที่ใช้เขียน ดังกล่าวข้างต้น ได้เป็นแนวทางให้ผู้วิจัยตั้งความมุ่งหมายในการทำวิจัยเรื่องนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและค้นหาแบบคัดลายมือพยัญชนะไทยที่เหมาะสมแก่เด็กเริ่มเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของเด็กเริ่มเรียนในการเขียนตัวพยัญชนะไทยระหว่างตัวมกับตัวเหลี่ยมในด้าน
  - 2.1 ความสวยเหมือนแบบ
  - 2.2 ความเร็ว

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลในปีการศึกษา 2517 มีอายุระหว่าง 4-6 ปี ของโรงเรียนอนุบาล 5 แห่ง แห่งละ 20 คน รวม 100 คน แบ่งเป็นเพศชายและหญิงจำนวนเท่า ๆ กัน
2. ศึกษาเฉพาะเด็กที่ฝึกหัดเขียนด้วยมือขวาเท่านั้น
3. ศึกษาเฉพาะเวลาที่เด็กใช้เขียนตัวพยัญชนะไทย และเขียนให้สวยเหมือนแบบที่กำหนดให้เท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเขียนด้วย

4. ไม่คำนึงถึงวิธีการฝึกฝนอื่น เพียงแต่คำนึงถึงอายุ และความพร้อมของเด็กพอที่จะเขียนตามแบบได้เท่านั้น

5. พยัญชนะไทยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 7 ตัว คือ จ ว ถ ค ล อ และ ฎ ผู้วิจัยได้เลือกมาจากผลงานวิจัยของ วรณี โสมประยูร ซึ่งแบ่งพยัญชนะไทย 44 ตัว ตามเวลาที่เด็กใช้เขียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มง่าย ปานกลาง และยาก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้หลักในการเลือกพยัญชนะที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่ม โดยพิจารณาจากส่วนบนของพยัญชนะที่เป็นหลังคา ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้ตัวพยัญชนะทั้งสองแบบมีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือเลือก จ ว มาจากกลุ่มง่าย ถ ค ล อ มาจากกลุ่มปานกลาง และ ฎ มาจากกลุ่มยาก

สมมุติฐานของการวิจัย

1. เด็กเขียนพยัญชนะไทยตัวเดียวกันที่เป็นแบบตัวมนและตัวเหลี่ยม ได้คะแนนความสว่เหมือนแบบแตกต่างกัน
2. เด็กใช้เวลาในการเขียนพยัญชนะตัวเดียวกันทั้ง 2 แบบ แตกต่างกัน

ความจำกัดของการวิจัย

ความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นในการวิจัยเรื่องนี้ เนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้

1. อิทธิพลของสภาพสิ่งแวดล้อม ใกล้เคียง สภาพของห้องสอบ เสียงรบกวน แม้จะพยายามดำเนินการสอบให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ เพราะใช้สถานที่ต่างกัน

2. อิทธิพลของสภาพทางกาย เช่น ความเหนื่อย ความหิว ความมึนงง อากาศไม่ปกติทางกาย และอารมณ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กในขณะที่ทำการทดสอบ

3. สัมพันธภาพระหว่างเด็กและผู้ทดสอบอาจคลาดเคลื่อนบ้าง เนื่องจากผู้ทดสอบเป็นบุคคลแปลกหน้า และเด็กมีความสามารถในการปรับตัวไม่เท่ากัน อาจจะมีอิทธิพลต่อผลการทดสอบได้

4. เวลาในการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องนี้ในภาคปลายปีการศึกษา ซึ่งเด็กได้ฝึกเขียนมาแล้ว ดังนั้น ผลที่ได้จากคลาดเคลื่อน เพราะไม่ได้ศึกษาความพยายามในการเขียนพยัญชนะไทยของเด็กตั้งแต่เริ่มต้นเรียนเขียนจริง ๆ

5. อิทธิพลการสอนของครูและผู้ปกครองที่สอนเด็กเริ่มฝึกเขียน ส่วนมากนิยมสอนแบบตัวมน การเขียนตัวพยัญชนะไทยแบบตัวมนได้เร็วและสวยเหมือนแบบก็อาจทำได้ดีกว่าแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งครูและผู้ปกครองส่วนมากไม่ค่อยสนใจเลือกแบบพยัญชนะไทยในการฝึกเขียนให้แก่เด็กเริ่มเรียนมาก่อน จึงถ่ายทอดความรู้ตามที่ตนเองได้เคยเรียนและฝึกมาสอนให้แก่เด็ก

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยเชื่อว่า เด็กที่เขียนตัวพยัญชนะไทยได้สวยงามและเร็ว จะต้องมีความพร้อมในการเขียนเสียก่อน กล่าวคือ เด็กต้องมีความสามารถจำแนกสิ่งที่เห็นด้วยตาได้ กล้ามเนื้อมือและนิ้วมือแข็งแรงพอและประสานงานอย่างดีกับประสาทตา จนสามารถจับดินสอดำเส้นไปตามทิศทางที่ต้องการได้ถูกต้องสม่ำเสมอ

2. พยัญชนะทั้ง 7 ตัวที่เลือกมาทำการวิจัย เป็นตัวแทนพยัญชนะไทยจากกลุ่มที่เด็กเขียนง่าย ปานกลาง และยาก ตามลำดับ

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัยนี้

ผลการวิจัยอาจจะ

1. เป็นประโยชน์แก่ครูที่จะสอนเด็กเริ่มเรียน ให้เขียนตามคู่มือภาวะและความสามารถของเด็ก
2. เป็นแนวทางให้ครูเลือกแบบตัวพยัญชนะไทยมาทำแบบฝึกหัดลายมือที่ง่าย และได้คุณภาพดีในการเขียน
3. เป็นข้อยืนยันว่า แบบตัวพยัญชนะมีส่วนสัมพันธ์ต่อคุณภาพในการเขียนของเด็ก จะช่วยให้เด็กเขียนตัวหนังสือได้สวยและเร็ว
4. ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจวิธีการเขียนตัวพยัญชนะไทยแบบต่าง ๆ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่เร้าใจเด็กให้อยากเรียนเขียน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

แผนการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการวิจัยตามลำดับขั้น ดังนี้

1. เลือกโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย
2. เลือกตัวอย่างประชากรที่มีความพร้อมในการเขียน
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  - 3.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางสู่ตัวอย่าง
  - 3.2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบทดสอบไปให้เด็กที่เป็นตัวอย่างประชากรเขียน
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

เด็ก, นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลในปีการศึกษา 2517 ของโรงเรียนอนุบาลเอกชน 5 แห่ง ซึ่งมีอายุระหว่าง 4-6 ปี

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนอนุบาลของเอกชน คือ โรงเรียนสมปรารถนา บ้านเด็ก ยุคลธร จุไรรัตน์ และ สมถวิล

เส้น หมายถึง เส้นต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นตัวพยัญชนะไทย (Stroke)

พยัญชนะไทยแบบตัวมน (Thai Rounded Consonantal Handwriting Form) หมายถึง พยัญชนะแบบที่มีเส้นโค้งเป็นส่วนประกอบในการเขียนส่วนบนหรือล่างของตัวพยัญชนะ คือ แบบขุนสัมฤทธิ์วรรณการ

พยัญชนะไทยแบบตัวเหลี่ยม (Thai Straight Line Consonantal Form) หมายถึง พยัญชนะแบบที่มีเส้นตรงและเฉียงเป็นส่วนประกอบในการเขียนส่วนบนหรือล่างของตัวพยัญชนะ คือ แบบของแผนกวิชาประถมศึกษา

แบบพยัญชนะไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน หมายถึงแบบพยัญชนะไทยที่เด็กเริ่มเรียนสามารถเขียนได้สวยเหมือนแบบในเวลาเร็ว

การให้คะแนนเขียนได้สวยเหมือนแบบ หมายถึง การให้คะแนนตามเส้น (Stroke) แต่ละเส้นที่ประกอบเป็นตัวพยัญชนะไทยตัวนั้น ๆ ที่เขียนได้เหมือนแบบ

เวลาที่เด็กใช้ในการเขียนพยัญชนะแต่ละตัว หมายถึง เวลาเริ่มตั้งแต่เด็กจรดดินสอดลงบนจุดตั้งต้นของตัวพยัญชนะไทย แล้วลากต่อไปจนถึงจุดปลายของพยัญชนะไทยตัวนั้น ๆ โดยผู้วิจัยใช้นาฬิกาจับเวลาเป็นวินาที

ความพร้อมในการเขียน หมายถึง ความพร้อมในการเขียนเส้นที่ประกอบเป็นตัวพยัญชนะไทย 13 เส้น (คุณผลการวิจัยของ พูนสุข บุญสวัสดิ์ หน้า 6 ประกอบ) ได้ถูกทิศทาง และเส้นเรียบสม่ำเสมอ ซึ่งเด็กที่มีความสามารถเขียนได้เช่นนี้ จะต้องมีความพร้อมทางตา กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ และตากับมือจะต้องประสานงานกันเป็นอย่างดีด้วย

ดินสอ หมายถึง วัสดุประกอบการเขียน ซึ่งเตรียมมาให้เด็กใช้เขียนพยัญชนะไทย โดยดินสอเหล่านี้มีขนาดเท่ากัน เป็นดินสอคำ (H.B. Swano) ซึ่งมีไส้ดินสอค่อนข้างอ่อน